TJEDNIK HRVATA U MAĐARSKOJ

HRVATSKI glasnik

XXXIII. godina, 47. broj | 23. studenoga 2023. | cijena 250 Ft

Foto: Bernadeta Blažetin

DRŽAVNI DAN HRVATA U POMURJU

3. – 6. stranica

Leksikoni

8. i 9. stranica

Budimpeštanska berba

10. stranica

Suradnja s pomurskim Hrvatima

14. stranica

Međunarodni dan tolerancije

Tolerancija je temeljna vrijednost svakoga demokratskog društva koje se temelji na poštovanju ljudskih prava, slobodi govora i mišljenja, pluralizmu, vladavini zakona. Možemo je sagledavati, i moramo, kao trpeljivost, snošljivost, gdje većina trpi manjinu, a moćni one manje moćne.

Na temelju UNESCO-ove Deklaracije o načelima tolerancije iz 1995. godine 16. studenoga obilježen je Međunarodni dan tolerancije. Prema spomenutoj Deklaraciji tolerancija je „poštovanje, prihvaćanje i uvažavanje bogatstva različitosti", zapravo „oblik izražavanja i način da budemo ljudi", „zasnovana na znanju, otvorenosti, komunikaciji i slobodi mišljenja, savjesti i uvjerenju".

Sve spomenuto odnosi se na pojedinca, skupinu i na državu. Međutim, i danas nam se često čini da se sve to deklarativno izrečeno ne ostvaruje u praksi, u našoj svakodnevici, napose u politici, ali ni u drugim područjima našega života.

Kako lijepo zvuče riječi Deklaracije kojih bismo se trebali pridržavati da u svijetu zavlada uzajamno poštovanje, razumijevanje i mir među ljudima, državama, narodima političkim strankama i političarima: „U skladu s poštivanjem ljudskih prava, 'življenje' tolerancije ne znači toleriranje društvene nepravde, napuštanje ili slabljenje nečijeg uvjerenja. To znači da se svatko može slobodno pridržavati vlastitih uvjerenja prihvaćajući da se drugi pridržavaju svojih. To znači prihvatiti činjenicu da ljudska bića, prirodno različita u svojem izgledu, položaju, govoru, ponašanju i vrijednostima, imaju pravo živjeti u miru i biti što jesu. To također znači da nečiji stavovi ne smiju biti nametnuti drugima."

Kad bismo se nastojali pridržavati tih načela, zasigurno bi svijet bio daleko bolji, ali stvarnost je surovija. Usprkos tomu ne smijemo odustati, nego trebamo svojim mišljenjem, stavovima i djelima pokazati da je moguće, ako ne i ostvariti ova plemenita načela, barem nastojati i raditi na njihovoj primjeni u našem svakodnevnom životu.

Stipan Balatinac

GLASNIKOV TJEDAN

„I naravno, svi se čudom čude kad strane zarate jer nitko to nije očekivao. Ima linija i granica koje tinjaju stoljećima, stalno se na njima i oko njih ratuje."

U našim se susjedstvima, u našim životima tu na kugli ljudskoj i zemaljskoj ratuje. Kad smo kao djeca učili o ratovima, učili smo tko su pobjednici i poraženi, napadnuti i napadači, tko su nevine žrtve i ubojice, oni koji su osuđeni za ratne zločine. Vjerovali smo kako je svijet bez rata moguć, kako se onaj ratni nama nikad neće dogoditi. Pritom nismo razmišljali o drugima, nismo ni znali koliko u tom trenutku negdje na ovom našem planetu gine djece, žena, muškaraca, starih i mladih. Bili smo sigurni u toplini svojeg doma, države u kojoj smo živjeli. Nije bilo ni izbjeglica ni migranata u našem selu ili gradu, o njima nismo pričali niti smo ih viđali. Ratovalo se daleko negdje u azijskim šumama, o tome smo doznali poslije, kad smo malo odrasli i počeli živjeti mladenački bunt gledajući holivudske filmove i slušajući glazbu, čitajući i otkrivajući stranice o kojima se malo ili ništa nije pričalo u školama koje smo pohađali. Nakon studentskih dana, u kojima smo naučili kako se u školi i na fakultetu neće puno toga naučiti o zaraćenim stranama te kako se moramo dodatno obrazovati, pred našim se očima u krvavom Domovinskom ratu raspala država za koju smo učili kako je primjer bratstva i jedinstva, mira, slobode i slobodnih granica. Doznali smo kako se u našem susjedstvu ubijaju starci i žene, susreli smo prognane i izbjegle, primili ih u svoj dom ništa ne pitajući. Pao je i Grad Heroj, vijorile su se neke čudne zastave na njegovim ruševinama, razorenim ulicama šetali su se neki brkati ljudi koji su govorili nekim jezikom za koji smo do jučer mislili da ga razumijemo. Ali nije bilo tako. Pjevali su neke čudne i strašne pjesme te ubijali zarobljenike na najstrašniji način. I to smo doznali. U tom trenutku nismo mislili da bi se netko usudio učiniti strašne zločine i vjerovali smo u moć nekih tamo velikih sila koje jamče ratna prava, potpisane konvencije o ratnim zarobljenicima, bolesnicima i ranjenima, brinu se navodno kako bi bilo što više mira u svijetu. Agresor do danas negira svoju krivnju iako su podatci zastrašujući – okupirana je otprilike četvrtina državnog područja na kojoj je prije rata živjelo otprilike pola milijuna ljudi, broj poginulih, nasilno odvedenih i nestalih brojio se u tisućama, stotine su tisuća ljudi prognane, a materijalne štete procjenjivane su u milijardama američkih dolara. Štoviše, oni koji su se branili i oslobađali završili su u međunarodnim zatvorima i sudovima. Tad smo polako počeli shvaćati kako je svijet i ljudska vrsta u njemu sukobljiv i kako čovjek zapravo tek riječima teži miru, kako su mu od ljudskih života draži teritoriji, izlazi na more, planine i rijeke, materijalna dobra koja tako strastveno želi posjedovati. I naravno, svi se čudom čude kad strane zarate jer nitko to nije očekivao. Ima linija i granica koje tinjaju stoljećima, stalno se na njima i oko njih ratuje. I svi zaraćeni pričaju o svojoj istini, i samo svojoj istini. I sve ideologije pričaju o svojim istinama. I nikako da se dođe do kraja rata.

Sve su to tek sanje, sanje o miru. Pokazuju nam to i posljednje godine. U ovom trenutku ratuju Armenija i Azerbajdžan, ratuje se ne tako daleko od nas – u Ukrajini, pa u Gazi i tko zna gdje još na Bliskom istoku, u Africi.

„Rat nije ništa drugo nego politika produžena drugim sredstvima", reče pruski general Karl von Clausewitz. U njegovo vrijeme prevladava shvaćanje po kojem pravo na rat pripada suverenim državama bez obzira na motive i etičku opravdanost rata.

Enciklopedijska natuknica donosi kako je u širem smislu rat stanje organiziranoga, po trajanju unaprijed neograničenoga kolektivnog sukoba koje uključuje nasilne, ali i nenasilne neprijateljske čine. Svrhe su rata političke i mogu uključivati osvajanje teritorija, odnosno morskih putova, uspostavljanje kontrole nad resursima koji su bitni za opstanak i razvoj, postizanje dominantne pozicije u međunarodnim odnosima, promjene političkoga sustava ili režima, nerijetko slabljenje položaja i utjecaja, pa i uništenje određenih društvenih skupina (primjerice političkih, etničkih ili vjerskih), ispravljanje percipirane nepravde koja proizlazi iz ishoda prethodnih ratova, itd. Ukratko, ratovi se pokreću i vode iz „interesa, straha i časti" (Tukidid). Učestalost je ratova stalna, raste i pada, pada i raste, tu je oko nas.

Branka Pavić Blažetin

Dan Hrvata u Pomurju

U organizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj te u suorganizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin", mjesnih hrvatskih samouprava, kulturnih udruga i odgojno-obrazovnih ustanova pomurskih Hrvata 11. studenoga u Velikoj Kaniži održana je jedna od najvećih priredaba hrvatske zajednice u Mađarskoj – Dan Hrvata. Priredba je osmišljena radi jačanja zajedništva Hrvata u Mađarskoj odnosno očitovanja o njegovoj prisutnosti na području Mađarske i radi promoviranja hrvatske kulture, baštine i jezika. Svake godine priredbu svojom nazočnošću uveličaju visoki dužnosnici iz Republike Hrvatske i Mađarske, pa su tako i ove godine bili prisutni ugledni gosti: Mladen Andrlić – veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj i izaslanik predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića, zamjenik državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića Dario Magdić, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Drago Horvat, počasni konzul Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži Atila Kos, prva tajnica Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj Marina Sikora, zastupnik u Mađarskom parlamentu Péter Cseresnyés, glasnogovornik (predstavnik) Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić i rukovoditeljica Službe pravnih, kadrovskih, općih, tehničkih i računovodstvenih poslovau Hrvatskoj matici iseljenika Lana Šaš, načelnica Sektora za hrvatsku nacionalnu manjinu pri Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske Dubravka Severinski, zamjenik župana Zalske županije Csaba Bene, pročelnica Upravnog odjela za međunarodnu suradnju, upravljanje projektima i investicijama Međimurske županije Anita Perešin i gradonačelnik Velike Kaniže László Balogh. Dan Hrvata po uhodanom je scenariju započeo hrvatskom svetom misom u crkvi Presvetog Srca Isusova, a misu je predvodio župnik župe sv. Leonarda u Goričanu Josip Drvoderić. Nakon toga u Kulturnom centru „Sándor Hevesi" otvorena je izložba „Tu pre naši stari Muri" te je održan kulturni program „Naš KAJ ne damo za nikaj". Na Danu Hrvata dodijeljene su nagrade Hrvatske državne samouprave, Saveza Hrvata u Mađarskoj i pedsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića Povelja Republike Hrvatske.

HRVATSKA SVETA MISA U CRKVI PRESVETOG SRCA ISUSOVA

U povodu Dana Hrvata ogromna crkva Presvetog Srca Isusova u Velikoj Kaniži napunila se vjernicima iz raznih krajeva u kojima žive Hrvati. Budući da pomurskim Hrvatima u služenju hrvatskih misa i kod raznih hrvatskih vjerskih programa već godinama pomaže župnik iz Goričana Josip Drvoderić, željeli su i na najvećem prazniku Hrvata u Mađarskoj biti s njim u molitvi. Na misnom slavlju u pripomoći je bio i bogoslov Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu rodom iz Kerestura Martin Benceš, kojim se pomurski vjernici vrlo ponose i podupiru ga na njegovu putu svećenstva. Župnik Josip Drvoderić pozdravio je vjernike te naglasio kako nas bez obzira na to odakle smo veže vjera pradjedova i kako su nas toga dana sve povezali Bog i Njegova ljubav. Budući da je ovaj put Dan Hrvata pao na blagdan svetog Martina, župnik Drvoderić govorio je o njegovu životu. Sveti Martin rođen je u Sambotelu, a posvećene su mu više od tri tisuće crkava i kapelica. On je svetac koji doista povezuje i ujedinjuje Europu te nas nadahnjuje da put njega budemo solidarni, ljudi mira. Kao što je on prepolovio svoj plašt i darovao siromahu, tako je pozivao vjernike na dobra djela. Nasljeđujući svetca koji je umjesto rata odabrao mir, na svetoj misi po zagovoru svetog Martina molilo se za mir u cijelom svijetu, posebno u žarištima gdje se događa rat: od Ukrajine do Isusove domovine. Župnik je u misno slavlje utkao sakralne pjesme na kajkavskom narječju naglasivši kako je to materinska riječ pomurskih Hrvata. Misno slavlje pjevanjem su uveličali članovi preloškog crkvenog zbora pod vodstvom Ljubice Crnčec.

Pomurski vjernici u narodnoj nošnji

IZLOŽBA „TU PRE NAŠI STARI MURI"

Popevka „Tam pri našoj staroj Muri" poslužila je kao inspiracija za naslov izložbe koja je predstavila dio tradicije pomurskih Hrvata: narodnu nošnju, motive „kajkavske ruže" na ručnim radovima, katoličku vjeru, pomurske pisanice, stare dječje igre i dio objavljenih izdanja o pomurskim Hrvatima. Izložbu je osmislila umirovljena učiteljica Jelica Mihović Adam, a u skupljanju i izlaganju materijala pomogle su joj Marija Kanižai Prosenjak, Katica Salai, Marija Cziczeli Cseke i Marija Tišler Karádi. Izložbu je otvorila ravnateljica Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin" Zorica Prosenjak Matola, koja je kratko govorila o sadržaju izložbe. Rekla je da je velik broj skupljenih i izloženih predmeta izvađen iz starih škrinja i ormara, a neki su novoizrađeni po uzoru na izvorne. Bila je izložena muška i ženska narodna nošnja pomurskih Hrvata, odjevni predmeti čak s početka 19. stoljeća kao što su venec, batač, flajdanka, zatim prekrasne pomurske pisanice koje još i danas izrađuju starije žene po izvornim motivima. Nezaobilazna tema izložbe bila je vjera, koja je oduvijek snažila ljude u teškim vremenima, a i dandanas dolazi do izražaja u pomurskoj zajednici. Vrlo su zanimljive bile stare seoske igračke za djecu koje su izrađivali u domaćinstvu od materijala koje su imali, naime u siromašnim vremenima nije bilo novca za igračke. Izloženi su: melin, čuzlin, babe od kocenja, puške od blata

Ravnateljica Hrvatskog zavoda „Stipan Blažetin" Zorica Prosenjak Matola otvara izložbu

i drugi predmeti nazvani kajkavizmima. Nije izostala ni pomurska pisanica, čiju izradu na autohtoni način čuvaju žene i njeguju u krugovima mladih. Izloženi ručni radovi s motivom „kajkavske ruže" djelo su žena iz Mlinaraca. Na jednom stolu bila su izložena izdanja povezana s pomurskim Hrvatima, njihovom kulturom i dijalektom jer, kako je rekla gospođa Matola, „*Kaj* – moja lepa materinska reč, več dugo živi tu i navek bu cvela v mojem malom Pomurju".

SVEČANI PROGRAM, PRIGODNI POZDRAVNI GOVORI

Uzvanici u kazališnoj dvorani Kulturnog centra „Sándor Hevesi"

Uz brojne Hrvate iz svih hrvatskih regija Mađarske i Republike Hrvatske započeo je svečani program Dana Hrvata u kazališnoj dvorani Kulturnog centra „Sándor Hevesi". U ime organizatora uzvanike i prisutne pozdravila je voditeljica programa Renata Balatinac, novinarka Hrvatske redakcije MTVA-a u Pečuhu. Nakon intoniranja mađarske i hrvatske himne slijedili su pozdravni govori. Budući da je ove godine domaćin Dana Hrvata bila Velika Kaniža, gradonačelnik László Balogh obratio se uzvanicima: na početku na hrvatskom jeziku iskazujući time poštovanje prema hrvatskom narodu (što je publika nagradila ogromnim pljeskom), a zatim je nastavio na mađarskom jeziku. Stvarajući prijateljske veze s predstavnicima hrvatskih gradova, gradonačelnik je usvojio malo hrvatskoga, no ipak ne dovoljno za održavanje svečanoga govora. Inače Velika Kaniža ima potpisan sporazum o suradnji s Čakovcem, Međimurskom županijom, Koprivničko-križevačkom županijom, a i njezine institucije i organizacije također imaju razgranatu suradnju s hrvatskim partnerskim organizacijama. Također, brojni su projekti koji su ostvareni u prekograničnim programima Europske unije, što je i načelnik spomenuo u svojem govoru. Gradonačelnik Balogh prisjetio se višestoljetne zajedničke povijesti Hrvata i Mađara koja je rezultirala osebujnom kulturom na ovim područjima iz koje su izrasle i zajedničke vrijednosti. Naglasio je kako su u današnjem vremenu, u kojem se odvijaju ratovi, najvažnije vrijednosti izvrsna suradnja, međusobno poštovanje, pouzdanost među partnerima, a sve to postoji između Hrvata i Mađara. Zahvalio je pomurskoj hrvatskoj zajednici na čuvanju i njegovanju hrvatskih tradicija, čime obogaćuje kulturu područja, a što i većinski narod iznimno cijeni.

U svojstvu izaslanika predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića prigodni govor održao je zamjenik državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Dario Magdić. „S dubokim poštovanjem okupljamo se na Dan Hrvata. Ovo je prigoda koja nas snažno podsjeća na prisutnost Hrvata u Mađarskoj, naše povijesne veze i prijateljstvo dvaju susjednih naroda, a uz naše prijateljstvo i na svaki napredak koji smo postigli u povezivanju i promicanju prava manjina", rekao je državni tajnik Magdić te dodao kako ima još prostora za razvoj i kako će na tome ustrajno raditi. Zahvalio je glavnim organizatorima i svim drugim organizacijama te pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj na predanom radu, trudu za sve doprinose u očuvanju svojeg i sveopćeg hrvatskog nacionalnog identiteta

Povelja Republike Hrvatske dodijeljena je HOŠIG-u

Savez Hrvata u Mađarskoj dodijelio je nagradu Hrvatskom pjevačkom zboru Velika Kaniža za osobit doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj

odnosno doprinos Mađarske u dobrosusjedskim i prijateljskim odnosima dviju država, u čemu hrvatska nacionalna manjina mnogo pomaže. Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske taj rad prepoznaje i potpomaže, a to će tako biti i ubuduće. „Neka Dan Hrvata u Mađarskoj bude podsjetnik da možemo postići više i da je naša suradnja ključ za daljnji napredak i prosperitet", rekao je g. Magdić. U svojstvu izaslanika predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića odnosno ministra vanjskih i europskih poslova RH dr. sc. Gordana Grlića Radmana nazočne je pozdravio izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrlić. U svojem govoru naglasio je kako doprinos Hrvata izvan domovine, pa tako i Hrvata u Mađarskoj, nizom aktivnosti u cilju očuvanja jezika, tradicija, kulture i identiteta nedvojbeno doprinosi napretku i promociji Republike Hrvatske. Dodao je da Hrvati u Mađarskoj i Mađari u Republici Hrvatskoj uživaju visoku razinu manjinskih prava u skladu s najvišim međunarodnim standardima, za to se zalaže i Međunarodni mješoviti odbor za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Mađarske, čija će se sjednica održati u Zagrebu. Spomenuo je i to da je među planovima trogodišnji program kulturne suradnje dviju zemalja, što će prema planu još ovog mjeseca potpisati ministri kulture u Budimpešti. Dolaze i brojni projekti kako bi se u Mađarskoj bolje upoznala hrvatska kulturna baština, što je upravo hrvatskoj manjinskoj zajednici na dar. Organizira se adventski koncert Akademskog zbora Ivana Gorana Kovačića iz Zagreba u Budimpešti 6. prosinca u bazilici svetog Stjepana. Veleposlanik je spomenuo rezultate popisa stanovništva u Mađarskoj, koji nažalost po pitanju broja pripadnika hrvatske narodnosti nije ohrabrujuć. Smatra da je u takvim uvjetima uloga hrvatske zajednice još veća. U svojem govoru pozvao je pripadnike hrvatske zajednice da nadalje čuvaju i njeguju materinsku riječ, hrvatsku kulturu, umjetnost i glazbu – jer to su trajna bogatstva koje doprinose reputaciji zajednice. Mladima je poručio da se školuju u Hrvatskoj, ona ih srdačno čeka. Na kraju je naglasio kako je uvjeren da će dvije susjedne zemlje nadalje graditi i produbljivati poveznice i uspješno surađivati s uzajamnim poštovanjem, u čemu hrvatska zajednica može (mora) biti predvodnica koja na podršku hrvatske diplomacije uvijek može računati. Veleposlanik se u svojem govoru prisjetio i tragičnog odlaska novinarke Hrvatskog glasnika Timee Horvat, koja je bila ugledna novinarka i iznimna osoba u zajednici.

U ime organizatora nazočnima se prvo obratio predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac. On se prisjetio godine kad su Hrvati utemeljili svoju organizaciju – Savez Hrvata u Mađarskoj. Bili su to prvi koraci za to da Hrvati budu priznati kao nacionalna manjina. Tad je odlučeno da će organizacija okupiti Hrvate iz raznih regija i ujediniti ih. Dan Hrvata, koji se priređuje od 2000. godine, ima isti cilj: okupiti Hrvate i dati glas o njihovoj nazočnosti na prostoru Mađarske. Toga se dana predstavljaju regije i iz godine u godinu svaka zajednica izvrsno predstavlja pojedinosti svoje baštine. Predsjednik Saveza u svojem je govoru spomenuo predstojeće izbore u 2024. godini te istaknuo da se treba dobro pripremiti jer najnoviji podatci popisa stanovništva nisu ohrabrujući. Prema predsjedniku u ovoj teškoj fazi treba pripaziti na stručnost, zrelost, odgovornost, pripremljenost, tolerantnost, empatiju, zastupanje kolektivnih interesa, uljudnost, spremnost na dijaloge, otvorenost, iskrenost i nesebičnost. Savez će u svim regijama pokrenuti lokalnu, županijsku i državnu listu, za što je predsjedništvo dobilo punomoć na posljednjoj skupštini.

SHM dodijelio je nagradu Irenki Gurdan-Kraner za osobit doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj

HDS je odlikovao Mariju Kanižai Prosenjak za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj

U ime Hrvatske državne samouprave, također organizatora, nazočnima se obratio njezin predsjednik Ivan Gugan. Budući da će se predstojeći manjinski izbori održati početkom lipnja 2024. godine, predsjednik je na Danu Hrvata sumirao rad organizacije sadašnjeg mandata te govorio o izazovima i uspjesima. Istaknuo je nekoliko važnih projekata – ulaganja u odgojno-obrazovne ustanove u Pečuhu, Santovu i Sambotelu (koje su u održavanju Hrvatske državne samouprave), čime su osigurani zavidni uvjeti za obrazovanje. Trenutačno se radi na osiguravanju uvjeta za pokretanje gimnazije u Sambotelu. Jedan od važnih projekata bilo je i utemeljenje nove institucije, Hrvatskog internata „Collegium Croaticum", u kojem ima mjesta za mlade Hrvate. Nada se da će se oni ojačati u svojem hrvatstvu i uključiti u društveno-politički život Hrvata te biti aktivni, ma gdje se skrasili. Jedan od prioriteta HDS-a bio je uključiti mlade u što više programa, radi toga je pokrenut Hrvatski vjerski kamp i Hodočašće mladih Hrvata u Međugorje, jako uspješni projekti. Osim toga HDS je učinio manje obnove svojih zgrada i ostvario svoje tradicionalne priredbe i kampove. Predsjednik se također osvrnuo na rezultate popisa stanovništva, koji su slabiji od očekivanog. Smatra da u dolazećem razdoblju svakako treba poraditi na usporavanju asimilacije. Predsjednik Ivan Gugan posebno je zahvalio pomurskim Hrvatima na suradnji u organiziranju Dana Hrvata, a zatim je slijedilo uručenje priznanja i povelja.

URUČENJE NAGRADA I POVELJA

HDS je odlikovao Stjepana Blažetin za istaknutu djelatnost na području hrvatskog odgoja i obrazovanja u Mađarskoj

Na Danu Hrvata svake godine uručuju se priznanja, odlikovanja i nagrade istaknutim Hrvatima, organizacijama i ustanovama koji su svojim zalaganjem na raznim poljima doprinijeli razvoju hrvatske zajednice. Predsjednik HDS-a Ivan Gugan i predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac uručili su nagrade za 2023. godinu. Hrvatska državna samouprava za istaknutu djelatnost na području hrvatskog odgoja i obrazovanja u Mađarskoj dodijelila je nagradu Stjepanu Blažetinu, za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj Mariji Kanižai Prosenjak i Jozi Szávaiju, za istaknutu djelatnost na području hrvatskog društveno-političkog života u Mađarskoj Mariji Patarčić-Kubatov. Savez Hrvata u Mađarskoj dodijelio je nagradu Hrvatskom pjevačkom zboru Velika Kaniža i Irenki Gurdan-Kraner za osobiti doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj, Mješovitom pjevačkom zboru Harkanj iz Harkanja za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj, a Hrvatskoj redakciji

HDS je odlikovao Mariju Patarčić-Kubatov za istaknutu djelatnost na području hrvatskog društveno-političkog života u Mađarskoj

SHM je odlikovao Mješoviti pjevački zbor Harkanja za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj

MTVA-a za očuvanje i unapređenje hrvatskog jezika i kulture, za savjestan i odani rad informiranja, za sve ugodne i lijepe trenutke.

Predsjednik Republike Hrvatske g. Zoran Milanović donio je Odluku o dodjeli priznanja Povelje Republike Hrvatske Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu (HOŠIG) za izniman doprinos u promicanju hrvatske baštine, kulture i obrazovanja te očuvanja hrvatskog jezika i identiteta u Mađarskoj u povodu 30. obljetnice. Priznanje je ravnateljici HOŠIG-a Ani Gojtan uručio veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrlić.

KULTURNI PROGRAM „NAŠ KAJ NE DAMO ZA NIKAJ"

Kulturni program pomurskih Hrvata pod naslovom „Naš KAJ ne damo za nikaj" s mnoštvom mladih sudionika nosio je sa sobom svježinu, a u njega je bilo utkano sve što hrvatska zajednica te regije smatra svojim blagom. Najveće su joj blago mladi, koji još u školama uče hrvatski jezik i okupljaju se u tamburaškim sastavima i plesnim skupinama, koji se rado okupljaju u hrvatskim krugovima. Program je započeo stihovima pjesme Stipana Blažetina „Pomurje" u kojima su sažete sve ljepote i bogatstvo pomurskoga kraja. Stihove je kazivala njegova učenica i kolegica te danas također izvrsna učiteljica hrvatskoga jezika Katica Lukač Brodač. Zatim su se na pozornici pojavile naratorice, učiteljice Marija Vargović i Biserka Kiš, izvrsne poznavateljice kajkavskog narječja, i započele priču o tome što je Bog darovao pomurskim Hrvatima. „Dam vam Muricu ka vam bode pomagala v živešu. Dam vam fletne roke, kaj si bodete mogli zemlice delati. Dam vam glasa, kaj si bodete lepe popevke zmišluvali i popevali. Dam vam veru i veselije kaj si bodete lepe popevke zmišluvali. Dam vam veru i veselije kaj si bodete mogli pretrpeti i najvekše boli. Dam vam lepoga govora kojega morate čuvati zanaveke..." Kako su pomurski Hrvati tim dobivenim blagom gospodarili, gledatelji su mogli vidjeti na kulturnom programu na kojem su nastupili mnogobrojni nadareni mladi Hrvati. Kroz priču publika je upoznala kajkavske dječje igre, stare pučke popevke, motiv kajkavske ruže iz pjesmu Jolanke Tišler „Kajkavska ruža" u recitaciji Marije Kanižai Prosenjak, pomurski folklor, kajkavski govor, običaj svatova (uloge: Marica – Fanni Németh, Jožek – Erik Hegedüs), zatim rezanje zelja, narodnu nošnju i vrlo talentirane glazbenike koji unatoč studiranju u gradovima nisu zaboravili odakle potječu. U programu su sudjelovali članovi pomurskih pjevačkih zborova, plesna skupina KUD-a „Sumarton" (voditeljica Gordana Gujaš), učenici Osnovne škole „Katarina Zrinski" iz Serdahela (koje je uvježbala Zorica Prosenjak Matola), učenici Osnovne škole „Nikola Zrinski" iz Kerestura (koje su uvježbale Marija Vargović i Biserka Kiš), Tamburaški sastav „Stoboš" (voditelj Ákos Havasi), Tamburaški sastav „Mužikaj" (voditelj

SHM dodijelio je nagradu Hrvatskoj redakciji MTVA-a

HDS je odlikovao Jozu Szávaija za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj

Bálint Horváth), Tamburaški sastav „Pomurske žice" (voditelj Erik Hegedüs) te pjesmu „Mura, Mura…" u izvedbi solopjevačice Mire Prosenjak. Za ovu prigodu Ladislav Gujaš napisao je pjesmu koju je recitirala Veronika Kapuvári, a mladi glazbenik Bálint Horváth, dobitnik nagrade „Prima Primissima junior" za ovu prigodu skladao je posebnu skladbu u koju je utkao sve ljepote Pomurja. Odsvirali su je glazbenici Laura Proszenyák (flauta), Gábor Szalai (klavir) i Bálint Horváth (tambura). Scenarij kulturnog programa osmislila je dr. Erika Rac, a u koordiniranju izvođača pomogao je Stjepan Prosenjak.

Iako je prema popisu stanovništva i u Pomurju opao broj pripadnika hrvatske narodnosti, na Danu Hrvata nije se to dalo naslutiti jer još uvijek ima dovoljno onih koji svim srcem rade za svoju zajednicu.

Beta

AKTIVNOSTI BIRJANSKE HRVATSKE PLESNE GRUPE

U mjesecima koji su iza nas Hrvatska plesna grupa iz Birjana, koja djeluje pod okriljem Hrvatske samouprave Birjana, nije mirovala. „Brojni nastupi iz tjedna u tjedan i u Birjanu i u okolnim naseljima Baranjske županije bili su na radost članova skupine", reče nam predsjednica Hrvatske samouprave Birjana Milica Murinyi Sörös.

U Birjanu su u organizaciji Mjesne samouprave Birjana te uz zalaganje i pomoć Hrvatske samouprave Birjana i Njemačke samouprave Birjana 8. i 9. rujna održani dvodnevni Dani sela, a 9. rujna i Berbeni karneval. Mimohod karnevalskih skupina i sudionika berbene povorke – kočije s kolima i konjima, traktori, pješaci – krenuo je od mjesnog Doma kulture seoskim ulicama do Trga Templom. Veselje, ples i pjesma odzvanjali su selom i seoskim ulicama. Mladost i radost. Na ponos svih članova grupe sutkinja, „bírónő", bila je članica Hrvatske plesne grupe Vivien Németh. U grupi trenutačno pleše dvadesetak osoba, od čega šest muškaraca.

Okupilo se mlado i staro na Trgu Templom ispred mjesne crkve. Na otvorenoj pozornici redali su se izvođači, pa se tako mještanima Hrvatska plesna skupina predstavila izvedbom spleta šokačkih plesova. Večernji bal bio je kruna dana i druženja.

Uz nastup u Birjanu grupa je 30. rujna sudjelovala na Berbenom festivalu u Töttösu. Predstavili su dio plesne tradicije šokačkih Hrvata. U Birjanu je pak 23. rujna Njemačka samouprava Birjana organizirala „Október Fest", a u sklopu programa nastupila je Hrvatska plesna grupa s bunjevačkim igrama. Osim njih nastupili su i mališani osnovne škole iz Olasa, plesna skupina iz Fekeda i zbor iz Hásságya.

Da su Berbeni festivali obilježili rujan i seoska okupljanja u malim naseljima Baranjske županije, dokazuje i Berbeni festival održan 7. listopada u selu Szűru, na koji je od Njemačke samouprave Szűra poziv dobila i Hrvatska plesna grupa. U Szűru su izveli bunjevačke i šokačke igre. Nastupili su i 14. listopada u Olasu na X. Danima vina i vinogradara.

Žene iz Birjana

U mimohodu

U mimohodu

Svi zajedno gledaju mimohod

Birjan je naselje dvanaestak kilometara udaljeno od Pečuha s otprilike 550 stanovnika. Nekad davno, krajem 19. i početkom 20. stoljeća, većinu stanovnika u Birjanu uz nekoliko njemačkih i mađarskih obitelji činili su Hrvati. Krajem 19. stoljeća u selu je bilo oko 700 stanovnika. U Prvom svjetskom ratu život je izgubilo 30, a u Drugom svjetskom 20 Birjanaca. Po podatcima popisa stanovništva iz 2022. godine u Birjanu ima 38 pripadnika hrvatske narodnosti, dok ih je 2011. bilo 78. Prošle godine, 2022., tek je 10 ljudi u Birjanu reklo kako im je hrvatski materinski jezik, dok ih je 2011. godine bilo 74. Tročlano zastupničko tijelo Hrvatske samouprave Birjana čine Milica Murinyi Sörös, Mirjana Murinyi i Zsuzsanna Kámán. U Birjanu djeluje i Njemačka narodnosna samouprava.

Branka Pavić Blažetin • Foto: birjan.hu

Djevojke iz Birjana

O projektu podunavskih Hrvata i Hrvata u Mađarskoj

Predstavljen novi svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* i digitalni *Leksikon Hrvata u Mađarskoj*

U Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji 13. rujna nastavljen je niz znanstvenih i književnih predavanja pod nazivom „Hrvatska riječ". U suorganizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskog akademskog društva u Subotici i Kulturnog centra bačkih Hrvata predstavljen je novi, 16. svezak Leksikona podunavskih Hrvata i projekt Leksikon Hrvata u Mađarskoj. Gosti tribine bili su glavni urednik Leksikona podunavskih Hrvata Slaven Bačić (Subotica) i ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin (Pečuh). Obojica predavača govorili su o koncepciji, ali i problemima, poteškoćama i izazovima s kojima su se suočili tijekom sastavljanja leksikona.

Nazočne je u maloj dvorani Kulturnog centra bačkih Hrvata pozdravila zamjenica ravnatelja Ester Bogárdi, a moderator je bio suradnik Stipan Balatinac. Svojom nazočnošću predstavljanje su uveličali generalni konzul RH u Pečuhu Drago Horvat i zamjenica predsjednika Hrvatske državne samouprave Angela Šokac Marković.

O Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca

Glavni urednik Slaven Bačić govorio je o koncepciji, problemima, poteškoćama i izazovima s kojima su se suočili tijekom pokretanja Leksikona podunavskih Hrvata, a zatim je ukratko predstavio novi, 16. svezak, koji je objavljen početkom lipnja ove godine. Slaven Bačić, po struci odvjetnik, jedan je od vodećih intelektualaca u Subotici i Srbiji. Njegov je glavni projekt pokretanje i izdavanje Leksikona podunavskih Hrvata, čiji je glavni urednik, ali je bio i autor napisa i suradnik raznih časopisa odnosno drugih izdanja, društveni djelatnik i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji.

Kako je uz ostalo kazao Slaven Bačić, nakon pada Miloševićeva režima, vođeni saznanjem da nedostaje literatura o Hrvatima jer su „o nama uvijek pisali drugi", ideju o projektu Leksikona podunavskih Hrvata 2002. godine pokrenuli su pokojni Lazar Merković, Milovan Miković i Josip Buljovčić te Tomislav Žigmanov i Slaven Bačić. Pritom su posebno naglasili, što se vidi na zadnjoj korici s kartom podunavskih hrvatskih naselja, da se neće voditi političkim granicama. Stoga Leksikon obuhvaća međurječje Dunava i Tise, od Senadrije na sjeveru do Novog Sada na jugu odnosno Hrvate u vojvođanskom i mađarskom dijelu Bačke sve do Senadrije. Ne ulazeći u naslov Leksikona,

Slaven Bačić i Stjepan Blažetin

od samih početaka dvojili su u hoće li raditi isključivo biografski leksikon ili raditi nešto šire, a onda su našli neku sredinu. Prvi svezak objelodanjen je 2004. godine, a posljednji, 16. svezak (Malj-Mu), sredinom ove godine.

Slaven Bačić kazao je kako je u 16 svezaka objavljenih između 2004. i 2023. godine ispisano ukupno 2015 stranica i 2203 članka, od čega polovinu čine biografije. Osim osoba Leksikon obuhvaća udruge, tiskovine, novine, časopise, naselja. Ima i makropedijskih članaka, u najnovijem primjerice *Mirovne konferencije* u Parizu, važne zbog podjele Bačke. Pisalo se i o etnografskim temama, u najnovijem svesku primjerice o matericama i ocima. Leksikon je dosad imao ukupno 182 suradnika, a njih tridesetak već je preminulo. Neki su zastupljeni samo s jednim, a drugi s više desetaka tekstova. Od samih početaka od Hrvata u Mađarskoj uključeni su Marin i Živko Mandić, dobar poznavatelj hrvatskog manjinskog života, zatim pravni povjesničar Ladislav Heka iz Segedina. Većinu natuknica o Hrvatima iz Mađarske napisali su Živko Mandić i Ladislav Heka. U ovih umalo trideset godina imali su promocije u 25 mjesta u Vojvodini, Hrvatskoj, Mađarskoj i BiH, u Segedinu triput, u Pečuhu dvaput, u Santovu jedanput, a sad prvi put u Baji – što je 68. predstavljanje.

Novi svezak dosad je najopsežniji, ima 308 stranica. Dosad su samo dva sveska bila s više od 200 stranica, 200 i 229, a razlog je za to što ima jako mnogo prezimena koja počinju slovom M. I u novom svesku najviše je biografija, primjerice veslač Tibor Mamužić iz Baje, nekoliko Mandića, Santovci Živko i Marin, zatim Mišo Mandić, Stipan Mandić iz Čavolja, kulturni djelatnik Marin Mandić, Bariša Mandić, pročelnik Katedre za hrvatski jezik Ede Margalić (Margalits), Vladin povjerenik za manjine Josip Magdalenić (József Margitay), predsjednik Hrvatske samouprave Segedina Duško Marjanović, Marko Markulin, Mijo Matković, Lazar Mészáros, biskup Nikola Milašin, suradnik Bunjevačkih novina Blaž Modrošić, Ivan Mokuter, Antun Mujić i tako dalje. Obrađeno je i nekoliko naselja, primjerice Matević (Mátételke), Milkut (Mélykút), Monoštorlija (Bátmonostor), nekoliko običaja, plemićkih obitelji.

Odlučili su se za sveske po slovima abecede jer su se bojali mogućnosti da se sve raspline i nikad ne dovrši. Kad se dođe do kraja, u planu je jedno ekskluzivno dvosveščano, revidirano i dopunjeno izdanje. To je posao koji čeka nekoga u budućnosti. Slijedi 17. svezak s natuknicama koje započinju slovima N, Nj i O, što neće biti tako opsežno. Time će odraditi dvije trećine posla, do 21. slova abecede, a preostaje još najmanje 10 do 12-13 godina rada. Problem je što to nikad nije završen posao. Jedan je način da se to prevlada stvaranje internetske, digitalne inačice leksikona. Trenutačno su svi svesci dostupni i u formatu PDF. Koncepcijski će se u budućnosti suziti više na osobe, časopise, udruge, na pojedinačne stvari, manje na makropedijske članke koji oduzimaju jako mnogo vremena i snage. Sad će izostaviti novine kao opći pojam, ali će nastaviti s obradom pojedinačnih novina. Baš su u ovom svesku tiskovine koje je obradio Silvestar Balić.

TRENUTAK ZA PJESMU

Božić

Posipal bi snegom
vse pute
i spunil z veseljem
vse kute,
da smeh i popevka zvoni,
da brigah i tugah
ni,
da suza već oko ne muti,
da vsaki si v srcu
oćuti:
Božić je došel nam vesel,
vsakomu sreće donesel
v sela i grad

Dragutin Domjanić

O projektu Leksikon Hrvata u Mađarskoj

Ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin predstavio je pokusni projekt *Leksikona Hrvata u Mađarskoj*, koji je u izradi u digitalnom obliku.

Sve što je u svojem izlaganju spomenuo Slaven Bačić pitanja su koja su i u ZZHM-u postavili, kazao je uz ostalo ravnatelj Blažetin. Prema naslovu prije svega trebali su definirati koga smatraju Hrvatima u Mađarskoj. Jesu li to oni koji sebe smatraju Hrvatima, jesu li to oni koji su podrijetlom Hrvati, tj. koji su se rodili kao Hrvati, ali su to zaboravili? Jesu li to oni koji su se rodili u Mađarskoj, a danas više ne žive ovdje? Trebaju li ući u Leksikon svi drugi koji možda nisu Hrvati, ali su tematizirali Hrvate, koji su pisali o Hrvatima? „Nije lako odgovoriti na sva ta pitanja, kao ni na mnoga druga. Ako ga nazovemo Leksikonom Hrvata u Mađarskoj, onda smo ga omeđili na jednu državu, na Mađarsku. No pitanje je opet je li to Mađarska iz 1945. ili iz 1918. ili Ugarska ili zemlja svetog Stjepana kralja", pojasnio je Blažetin. Koncepcijski su odredili da će se baviti s Hrvatima u Mađarskoj od 1918. naovamo, u razdoblje otprije ulazit će samo ako je nužno i potrebno. Pokušavaju se usredotočiti na manjinski dio, na Hrvate od 1918. na prostoru današnje Mađarske.

„Budući da smo bili svjesni da su i naši resursi, prije svega ljudski, dosta uski, krenuli smo u digitalnu priču. Mislili smo da ćemo leksikon prvo napraviti u digitalnom obliku i da ćemo ga jednom kad se dovrši objaviti i kao tiskanu knjigu. Da se može pokazati – to su znanja o Hrvatima u Mađarskoj. Na mrežnim stranicama Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj naći ćete poveznicu na Leksikon Hrvata u Mađarskoj. To je eksperimentalna inačica, ali je otvorena i svatko može pogledati. Trenutačno se ondje nalazi 300-350 natuknica. Većinu još valja revidirati, pregledati, doraditi, a većina se odnosi na naša naselja, na neke institucije, udruge, novine, časopise itd. Primjerice natuknica *Aljmaš* ima tekst o naselju, opis naselja, povijest, popis stanovništva i sve ono što smo smatrali važnim. Svakako ćemo uz to staviti i fotografije. Mora se pripremiti fotodokumentacija, dvojezični natpisi, spomen-ploče, spomenici, groblja, sve ono gdje se vidi hrvatsko obilježje, hrvatski natpis dok ga još ima, dok nas ima i dok još znamo gdje valja slikati. Kako smo ulazili u tu priču, tako su se otvarala nova područja, tako smo vidjeli koliko toga još ne znamo. Tako su nastale i tri knjige, monografije o Salanti, Kozaru i Katolju, lokalna povijest. Mi o našim naseljima imamo jako malo podataka, o nekima jedva. Nacionalni sastav stanovništva i jedino to, ne znate tko je bio svećenik, kantor, učitelj ni prije 1918., a poslije sigurno. Poslije Drugog svjetskog rata malo je drukčije, osnivaju se domovi kulture, škole itd. Jedva ćete pronaći dokumente, u razdoblje poslije Drugog rata sve je prazno, nemate gdje pronaći podatke. Nema, samo se ponavlja, a treba „kopati". Resurse imamo i nemamo. Mi želimo biti profesionalni, ali s tri zaposlenika u Zavodu to je jako teško", naglasio je Blažetin.

Posjetitelji i gosti

Među planovima naveo je važnije teme kao što su opis nošnje, seoskog graditeljstva, primjerice kako je izgledala nekadašnja stambena kuća. Posao ide sporo, ali ne odustaju. Naglasio je kako svatko može predložiti natuknicu ako je voljan i napisati je. Oni će je lektorirati, pregledati i, ako je ta natuknica dobra i ocijene li da ima mjesta, onda se može uvrstiti. Leksikon je zamišljen interaktivno, tako da se može bilo kad ažurirati, a za to valja postaviti određene kriterije po kojima će neka natuknica biti uvrštena. Naveo je i potrebu opisa institucija, organizacija, primjerice Saveza Hrvata u Mađarskoj, Kulturnog centra bačkih Hrvata. Isto tako tu su makročlanci pod naslovom *Povijesni događaji*, *Rezolucija Informbiroa* – koja mora biti jer je bitno utjecala na život Hrvata u Mađarskoj, *Zakon iz 1993.* odnosno iz 2011, etnoglazba, gajdaši… Predstoji mnogo posla, treba „kopati" i sve provjeriti jer priča se mnogo toga, ali sve to valja obraditi, provjeriti, strukturirati. Tu je primjerice i gastronomija. Kako pretendiraju da bude opći leksikon, ne samo biografski, tu su stari zanati, primjerice ispiranje zlata u Zali. Zamisao je, kad se zgotovi, da to bude knjiga ili poveznica, da na jednom mjestu budu sva znanja o Hrvatima u Mađarskoj. Kako je zaključno spomenuo Blažetin, dobili su ostavštinu pokojnoga Đure Frankovića, 350 audiokaseta od 60 minuta snimljenog materijala. To će najprije digitalizirati, ali sve najprije treba preslušati, što je posao za jednog čovjeka u sljedećih nekoliko godina.

Na kraju se okupljenima obratio i generalni konzul RH u Pečuhu Drago Horvat, a ravnatelj Kulturnog centra Mladen Filaković predavačima je zahvalio na iznimno zanimljivim izlaganjima te posjetiteljima pak na odazivu u lijepom broju. Uz to je najavio i sljedeća dva predavanja povezana s Domovinskim ratom. Dodajmo kako se niz znanstvenih predavanja ostvaruje uz potporu Vlade Mađarske, preko natječaja NKUL-KP-1-2023/2-000155 Fonda za upravljanje „Gábor Bethlen".

S. B.

U Semartinu davnih godina

BERBA

Hrvatske samouprave XVI. okruga i Čepela u suradnji s HOŠIG-om priredile su 17. listopada 2023. već drugi put večer hrvatsko-mađarskog prijateljstva pod nazivom „Berba".

HOŠIG-ovi najmlađi plesači

Uvodni govor održala je prva tajnica Veleposlanstva RH u Mađarskoj Marina Sikora. Svečani program održan je u Bugarskom općeprosvjetnom domu u Budimpešti. Voditelji programa, koji je bio na mađarskom i hrvatskom jeziku, bili su mladi Hošigovci Mira Döhrmann i Ádám Kovács. Oni su nas podsjetili da je berba i jedan od najvažnijih jesenskih zadataka i jedno od najzabavnijih događanja, koji i mladi i stari podjednako iščekuju. Mira i Ádám opisali su povijest berbe i berbenih običaja, kao naprimjer to da je nakon berbenih radova po običaju slijedila veselica, berbene povorke, balovi. Nakon završetka berbe obrtnici i šegrti nekoć su držali zasebne balove. Poslije se, posebice u manjim naseljima, slavilo na zajednički održanim balovima. Po običaju na balovima su sudionici berbene povorke imali svoje „titule". Na primjer, zadatak je čuvara i čuvarice grožđa bio čuvati grozdove koji su korišteni kao ukras. Naime, za vrijeme bala sudionici su s tih grozdova „krali" bobice. Tko god je uhvaćen u „krađi", bivao je „kažnjen" – morao je platiti novčanu kaznu. Taj su novac potom organizatori (prije kralj vina ili kralj bala) koristili za pokrivanje troškova bala. U mnogim je mjestima igra krađe još i 70-ih godina bila dio berbenog bala.

HOŠIG-ove plesačice

Organizatori i uzvanici

Nakon što su voditelji riječima opisali berbu, pedeseteročlana HOŠIG-ova plesna skupina „Tamburica" berbenim plesom, pjesmom i igrama dočarala je berbu. Koreografiju HOŠIG-ova glazbeno-plesnog igrokaza osmislila je Andrea Bálint.

Ádám Kovács i Mira Döhrmann

Berbeno veselje nastavilo se uz plesačnicu pod vodstvom Kristine Csicskár-Miátovics te uz zvuke TS-a „Misija" iz Pečuha. Prisutni su mogli kušati hrvatske specijalitete omogućene uz potporu glasnogovornika Joze Solge. Događanju su prisustvovali i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose Miklós Soltész, zastupnik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, slovački glasnogovornik u Mađarskom parlamentu Antal Paulik, ravnateljica Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica" Timea Šakan-Škrlin, ravnateljica HOŠIG-a Ana Gojtan. Program je ostvaren uz podršku Vlade Mađarske.

Kršul

Miholje u Sračincu s prijateljima iz Hrvatskog Židana

Općina Sračinec živi u ritmu Dana Miholja, tradicionalne proslave blagdana sv. Mihaela Arkanđela, nebeskog zaštitnika župe i općine, koji se slavi 29. rujna. Iza žitelja općine i njihovih mnogobrojnih gostiju prebogat je program koji je kulminirao posljednjeg vikenda u rujnu.

Židanci

Na Dan općine, 29. rujna, održana je sveta misa u župnoj crkvi, a u večernjim sati nastupili su slavonski rokeri Opća opasnost. Subota je bila u znaku sporta, nogometnog i teniskog turnira, dok je u poslijepodnevnim satima održan defile folklornih društava kroz Sračinec, od škole do parka Velika graba. Kao i svake godine, bile su tu skupine varaždinskih mažoretkinja, zaprege i konjanici udruge „Konj, moj prijatelj", folkloraši KUD-a „Benedikt" iz Svibovca Podravskog, a posebnu pozornost privukla je velika skupina naših Hrvata iz Mađarske, iz Hrvatskog Židana, mjesta partnera Općine Sračinec.

Židanski tamburaši i najmlađi folkloraši

Vesela povorka zaustavila se u parku Velika graba, gdje ih je dočekala publika željna glazbe i plesa. Svoj su program izvele mažoretkinje, Vokalni sastav „Acapella" KUD-a „Zavičaj" (Sračinec), KUD „Benedikt" iz Svibovca Podravskog te nekoliko folklornih skupina iz Hrvatskog Židana. Manifestacija je organizirana pod vodstvom domaćeg KUD-a „Zavičaj", a njegov predsjednik Darko Auker svim je skupinama uručio zahvalnicu.

„Hvala svima koji su nas danas ovako počastili svojim vještinama, svojim talentom i očuvanom tradicijom. Drago mi je da smo se opet mogli okupiti u ovom našem lijepom parku, koji je izgrađen i za ovu namjenu, da se okupimo i družimo. Posebno velika hvala našim dragim prijateljima iz Mađarske, iz Hrvatskog Židana, koji su nas ponovno posjetili, ovaj put u najbrojnijem sastavu. Divim se njihovu radu, posebno s mladima, oni su dokaz koliko je jak osjećaj za domovinu u kojoj ne žive stoljećima. Već više od 500 godina Hrvati iz ove općine čuvaju svoju tradiciju i hrvatski jezik, znamo koliko je to teško u ovo moderno doba", naglasio je načelnik općine Sračinec Božidar Novoselec.

Nedjelja je bila u znaku rekreativnog trčanja i programa Placa na Gmajni, gdje se pripremao srakarski gulaš. Brojni izlagači predstavili su svoje obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, a osim onih županije predstavili su se i izlagači iz Međimurja, Križevaca, Koprivnice, Valpova i Virovitice. U sklopu Placa na Gmajni prezentirano je zaštićeno jelo Sračinca „zdigani krumpirovi štrukli s koščicama od tikve", donosi *sracinec.hr.*

BPB • Foto: Općina Sračinec

Veseli i raspjevani Židanci

MOHAČ – Panonski tamburaški orkestar, koji okuplja tamburaše Hrvata u Mađarskoj, u nedjelju 10. prosinca 2023. godine održat će koncert u kazališnoj dvorani Mohačkog teatra „Kossuth" s početkom u 15 sati. Ulaz je slobodan, ali je potrebna registracija. Registrirati se može e-porukom na adresu *mohacsihorvatok@gmail.com* ili osobno u mohačkom Uredu Tourinforma s imenom i brojem zainteresiranih. Uskoro opširnija obavijest.

HRVATSKI DJEČJI FESTIVAL „SLAVUJ”

U Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu „Miroslav Krleža” u sklopu dana prepunog događanja, pa tako i Berbenog druženja, 19. listopada održan je Hrvatski dječji festival „Slavuj”. Ideja održavanja festivala rodila se u glavi glumca Dejana Fajfera, koji je s njom upoznao ravnateljicu škole „Miroslav Krleža” Janju Živković Mandić. Škola se s programom natjecala na 1. ovogodišnjem Javnom pozivu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i dobila potporu od 3000 eura za održavanje **Hrvatskog dječjeg festivala „Slavuj”.**

Kako je za Hrvatski glasnik izjavio Dejan Fajfer, bio je to dan za pamćenje u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu „Miroslav Krleža”. Djeca su imala priliku pogledati tri kazališne predstave tijekom dana. Festival je uvodnim govorom otvorila ravnateljica Janja Živković Mandić, a zatim su slijedile dvije pjesme koje su uz harmoniku i ukulele izveli nastavnik glazbene kulture u školi „Miroslav Krleža” Antuš Vizin i glumac Dejan Fajfer.

Klaunsko-glumačka predstava „U mojim snovima” u režiji i dramaturgiji Marijane Matković i Tihane Strmečki i izvedbi klaunese Marijane Matković te u produkciji Teatra „Cirkus Punkt” u suradnji s Kazalištem KNAP, čija je premijera održana 5. listopada u zagrebačkom Kazalištu KNAP, oduševila je gledatelje. „U mojim snovima” duhoviti je komad za sve one koji su nekad sanjali nešto uobičajeno što je preraslo u nešto posve nepredvidljivo. U predstavi pratimo mladu djevojku koja zapada u najčudnije situacije: ostaje bez glasa na vlastitom opernom koncertu, svira na imaginarnim instrumentima, šeće nevidljivog psa, misli da je najbolja mađioničarka na svijetu… Sve to bez konkretnih riječi i teksta, ozvučeno glasovima koje sama proizvodi ili izvodi uz glazbenu pozadinu.

Potom su mališani iz vrtića Miroslava Krleže izveli svoj plesni performans odjeveni u hrvatsku narodnu nošnju. Slijedila je igra jaje u žlici na sveopće oduševljenje igrača i navijača, a potom tradicionalni narodni ples u izvedbi školske plesne skupine. Nastupile su i gimnazijalke koje su sudjelovale na ovogodišnjem natjecanju u pjevanju „miCROfon”.

Prema slikovnici Dušana Vukotića nastala je predstava „Krava na Mjesecu” u izvedbi Petre Bokić te režiji Maje Katić i Petre Bokić. Predstava je to na dva kotača – jedan crveni bicikl nosi jednu čupavu narančastu tetu koja, otvarajući kofer, oživljava najčudesniju priču koja ide čak do Mjeseca. Glavni su junaci Branka Svemirka, Darko Darkec zvani Darkaut astronaut i krava na Mjesecu, a ova interaktivna i multidisciplinarna igra u sebi krije i cijeli mali svemirski cirkus. Pečuška „Bohóc Brigád” sa svojom nagrađivanom predstavom „Počinje koncert” oduševila je publiku.

Uz kazališne predstave organizirane su i tri radionice: Radionica „Izradi svoju slikovnicu”, Radionica bojenja, slikanja i izrada figura te Radionica cirkuskih vještina. Osim toga priređene su brojne društvene igre za male i velike te tombola s tri vrijedne nagrade. Treća nagrada bila je Vrećica puna iznenađenja, druga nagrada dvije besplatne karte za premijeru u Hrvatskom kazalištu Pečuh i prva nagrada besplatan dolazak klaunova na rođendan dobitnika.

Sav skupljeni novac od tombole koja se prodavala toga dana doniran je vrtiću i školi „Miroslav Krleža” (za kupnju lopti, voća, maramica i sličnoga). Na štand pod imenom „Menadžer kutak” svi učenici mogli su donijeti ono što su vlastoručno kod kuće napravili (figure, ukrase, slikovnice, igračke itd.) i imali su priliku to prodati i tako zaraditi svoj džeparac. Ta je akcija imala velik odaziv učenika i postigla je velik uspjeh.

„Bio je ovo sjajan dan pun zabave i smijeha, vrijeme je također bilo lijepo. Najvažnije je nakon svega da su se djeca dobro zabavila, kreativno družila i možda nešto novo naučila. Hvala školi, učenicima, ravnateljici, Središnjem uredu za Hrvate izvan RH i svima ostalima koji su sudjelovali na Hrvatskom dječjem festivalu ‘Slavuj’, koji su bili i pogledali program, pomogli i svojom pozitivnom energijom. Puni pozitivne energije sad svi nastavljamo dalje i tko zna, možda se opet uskoro pruži prilika za druženje i zabavu. Čast mi je i zadovoljstvo bilo organizirati, sudjelovati i družiti se sa svima toga dana”, rekao je za Hrvatski glasnik glumac Dejan Fajfer.

Branka Pavić Blažetin

Zanimljivosti iz školskog života
OLOVKA

U školi rabimo pojedine predmete gotovo na svakom satu. Potpuno nam je prirodno da su oko nas, a ni ne pomislimo tko ih je izmislio ili zašto ih nazivamo određenim imenom.

Olovka je nastala od olova još u 11. stoljeću. Svaka je bila teška između 1, 2 ili 3 kilograma. Olovo je toliko teško da su mnogi učenici u Dubrovačkoj Republici u 16. st. tri ili četiri olovke morali natovariti na mazge ili ih teretnim kolima dovoziti u školu. Sačuvan je poučan zapis jednoga francuskog učenika, plemića Olivera de Magnyja, kojemu je za komplet crtaćih olovaka iz likovnoga, što mu je mama kupila za rođendan, trebala karavana s osam konja.

Šiljila za te prve olovke nije bilo, nego bi se oštrile na nakovnju koji je bio postavljen kraj učiteljeva stola. Čekić kojim su se oštrile svaki je učenik nosio za pojasom. Tko je htio da vrh bude zaista zašiljen, poslije bi olovku pritegnuo u škripac i izbrusio je turpijom koja se nije nosila za pojasom, nego u pernici na leđima. Prvu pisaljku s grafitom (za koji se tad držalo da je vrsta olova) opisao je švicarski prirodoslovac Conrad Gesner 1565. godine. Grafitne olovke pojavile su se potkraj 16. st. u talijanskim gradovima, a potom u Nürnbergu, koji je dugo slovio kao glavno europsko središte u proizvodnji grafitnih olovaka. U 19. st. grafitni štapići ulažu se u drveni omotač i tako nastaje olovka kakvu danas poznajemo. Danas upotrebljavamo olovku od grafita pomiješanu s glinom.

MEĐUNARODNI DAN BEZ KUPNJE

Svima je poznat Crni petak, ali malo komu poznat je dan poslije, odnosno posljednja subota u studenom – Međunarodni dan bez kupnje. Nastao je kao protest u Sjevernoj Americi, Ujedinjenom Kraljevstvu, Finskoj i Švedskoj, gdje je održavan nakon Dana zahvalnosti, upravo na Crni petak. Ipak, neke države promijenile su mu datum i odlučile Dan bez kupnje imati nakon Crnog petka. Svake godine posljednje subote u studenom obilježava se Međunarodni dan bez kupnje.

Za Međunarodni dan bez kupnje može se reći kako je „protivnik" Crnom petku s obzirom na to da se održava dan poslije njega. Uspostavljen je radi podizanja svijesti potrošača o prekomjernoj kupnji nepotrebnih stvari te poticanja ljudi na suzdržavanje od kupnje taj dan. Međunarodni dan bez kupnje dan je borbe protiv konzumerizma, koji može imati loš utjecaj na društvo i okoliš. Obilježavanjem tog dana aktivisti se trude skrenuti pozornost društva na loše posljedice prekomjernog konzumerizma.

Možda jedan dan bez kupnje u godini ne predstavlja ništa jer će neki ljudi dan prije ili dan poslije potrošiti dvostruko više novca, ali cilj je dana bez kupnje skrenuti pozornost na društvo u kojem živimo. Barem jedan dan u godini ljudi bi se trebali posvetiti nematerijalnim stvarima i ne opterećivati se novcem i kupnjom bespotrebnih stvari.

Osmislite i vi pet prijedloga s pomoću kojih možete smanjiti vlastitu kupnju, bilo da je riječ o kupnji poklona za drugog ili za sebe.

Proširuje se suradnja Hrvatskih studija s pomurskim Hrvatima

U sklopu projekta „Suradnja s hrvatskim autohtonim zajednicama u dijaspori" Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu uspostavljena je suradnja s Hrvatskim kulturno-prosvjetnim zavodom „Stipan Blažetin" odnosno Osnovnom školom „Katarina Zrinski". Studenti su s redovnom profesoricom dr. sc. Sanjom Vulić i asistenticom Lidijom Bogović od 18. do 22. rujna boravili u Serdahelu i zajedno organizirali sadržajne programe: okrugli stol o pjesnikinji Jolanki Tišler te o izdanjima iz Serdahela, jezične radionice za učenike nižih razreda, a studentice Lucija Fumić i Stela Đurović održale su nastavničku praksu. Petodnevni boravak gostiju iz Zagreba bio je još jedna prilika za vježbanje hrvatskoga jezika te za razgovor o vrijednostima književne baštine pomurskih Hrvata.

Nakon što je Fakultet hrvatskih studija pokrenuo pilot-projekt suradnje s hrvatskim autohtonim zajednicama u dijaspori, uspostavio je suradnju s Hrvatima u Mađarskoj. Najprije su studenti diplomskog studija nastave hrvatskoga jezika u dijaspori započeli praktične vježbe u keresturskoj Osnovnoj školi „Nikola Zrinski", zatim je uslijedilo potpisivanje sporazuma o suradnji pa se nastavilo potpisivanjem sporazuma o suradnji sa šeljinskom osnovnom školom te hrvatskim školskim centrom Miroslava Krleže u Pečuhu. Ove jeseni suradnja se proširila i na Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin" te preko njega i na mjesnu hrvatsku osnovnu školu u Serdahelu. Za hvalevrijednu inicijativu zaslužna je profesorica Sanja Vulić.

Prof. dr. sc. Sanja Vulić s ravnateljicom Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin"

„Kao pilot-projekt započeo je 2016. godine. Na svojem obveznom predmetu *Jezik Hrvata u dijaspori* imala sam običaj voditi studente na terensku nastavu i znali smo ići dalje na više dana. Te godine nekako je proračun bio skroman i tad je došla ideja: pomurski Hrvati žive blizu nas, kod njih možemo doći i u jednodnevni posjet. Tad nas je u Serdahelu primila hrvatska samouprava i mjesna osnovna škola te hrvatska osnovna škola u Keresturu. Tadašnja ravnateljica keresturske škole Anica Kovač bila je vrlo otvorena za suradnju i započele su praktične vježbe naših studenata. Kad sam vidjela da to funkcionira, složila sam program za izborni predmet koji je ušao u njihov studij. Kako sam tijekom tih susreta održavala program i za nastavnike, došla sam na ideju da već postojeću ljetnu školu, koja je zapravo bila za strane studente hrvatskog jezika i kulture, prenamijenim i da škola bude za nastavnike hrvatskoga jezika iz dijaspore, prije svega iz manjinskih zajednica, ali uključili su se i drugi, npr. iz hrvatske nastave iz Njemačke", ispričala je početničke korake profesorica Vulić. Projekt je vrlo vrijedan za sve sudionike obrazovanja na hrvatskom jeziku: za učenike koji tijekom studentske prakse imaju mogućnost vježbati hrvatski jezik s izvornim govornicima, jednako tako i za studente koji se upoznaju s metodama i mogućnostima poučavanja hrvatskoga jezika u školama hrvatske nacionalne manjine, ali i za hrvatske učitelje i profesore koji mogu sudjelovati na ljetnoj školi, gdje imaju mogućnost usavršiti svoje znanje jezika odnosno bolje upoznati baštinu svoje matične domovine. S Hrvatskim kulturno-prosvjetnim zavodom „Stipan Blažetin" postoji interes za organiziranje raznih tribina, simpozija te okruglih stolova u koje se osim profesora uključuju i studenti. Ravnateljica hrvatskog zavoda Zorica Prosenjak Matola s radošću je primila inicijativu o suradnji koja će obogatiti programe ustanove sa sadržajnim temama i zasigurno doprinijeti njegovanju hrvatskoga jezika na području. Prvi takav program bio je Okrugli stol o serdahelskoj pjesnikinji Jolanki Tišler, čije je stvaralaštvo iznimno važno za pomursku zajednicu i zbog stvaranja na kajkavskom dijalektu. Na okruglom je stolu prof. Sanja Vulić govorila upravo o tome, o njezinim pjesmama na kajkavštini, dok se asistentica Lidija Bogović pozabavila s pjesmama na standardnom književnom jeziku. Iz raznih zbirki Jolanke Tišler pročitane su mnoge prekrasne pjesme koje zrače dušom čovjeka pomurskoga kraja. Studentice Lucija Fumić i Stela Đurović predstavile su izdanja serdahelske hrvatske samouprave: zbirku „Serdahelska lajca" i malu monografiju o Serdahelu. U sklopu petodnevnog boravka studenticama su bile na raspolaganju i učiteljice hrvatskog jezika Katica Lukač Brodač i Zorica Prosenjak Matola, koje su na oglednim satima predstavile kako se radi u hrvatskoj osnovnoj školi

Jezične radionice za učenike 4. razreda serdahelske škole

s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika, a nakon toga studentice su se pripremile za održavanje hrvatskog sata u nižim razredima. Profesorica Vulić održala je radionice za učenike 4. razreda na kojoj su uvježbavali veseli igrokaz australske Hrvatice i književnice Ane Kumerić iz Sydneyja „Igra sunčanoga sata" s mnoštvom veselih scenskih tehnika, a naučili su i pjesmicu „Pet samoglasnika" Ljubice Kolarić Dumić. Studentice su s učenicima 2. razreda kroz igru uvježbavale nove riječi, brojeve, igrale školicu na dvorištu.

„Bile smo uzbuđene kad smo došle ovamo, ali puno smo toga znale jer smo na fakultetu slušale predmet *Nastava hrvatskog jezika u dijaspori*. Sad to vidimo i u praksi. Oduševljene smo, vrlo se lijepo može raditi s djecom. Prvo smo hospitirale na satovima hrvatskog jezika. Drugi nas je razred oduševio jer su pokazali velik interes za učenje hrvatskog jezika", kazuju studentice Lucija i Stela.

„Najveći je cilj projekta očuvanje i njegovanje hrvatskoga jezika", rekla je profesorica Sanja Vulić, a ujedno je važno i davanje samopouzdanja zajednicama – da vide da nisu sami, da ih prate i cijene ono što rade, što ponekad najviše znači onima koji ulažu puno truda da se hrvatski jezik i kultura očuvaju na tim prostorima.

Beta

Unda – Promocija zbirke pjesama „Povezanost" Marije Fülöp-Huljev

U kulturnom domu u Undi 20. listopada održana je svečana promocija zbirke pjesama „Povezanost" autorice Marije Fülöp-Huljev. Zbirka je izdana u nakladi Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica".

Marija Fülöp Huljev s predstavljačima Timeom Šakan-Škrlin i Mijom Karagićem

Ovo događanje okupilo je mnoge goste, među kojima je bio i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, koji je izrazio svoju podršku kulturi i umjetnosti te istaknuo važnost ovakvih kulturnih događanja za Hrvate u Gradišću. Svojom nazočnošću književnu je večer uveličao i Štef Kolosar, predsjednik undanske hrvatske samouprave i Hrvatske samouprave Đursko-mošonsko-šopronske županije. O nastanku knjige te o suradnji s autoricom govorila je ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrlin, a pjesničko stvaralaštvo gđe Marije kratko je predstavio dr. Mijo Karagić.

Brojna publika, među njima i predsjednik HDS-a Ivan Gugan

Zbirka pjesama „Povezanost" predstavlja duboko emotivan i poetski prikaz različitih aspekata ljudskih emocija – od ljubavi do tuge, od sreće do nostalgije. Pjesnikinja Marija Huljev, čija su djela prepoznata u Mađarskoj u hrvatskoj zajednici, obratila se publici te pročitala nekoliko stihova iz svoje zbirke na gradišćanskohrvatskom jeziku potaknuvši prisutne da razmišljaju o vlastitim osjećajima i iskustvima.

Promocija zbirke pjesama održana je i u Budimpešti u prostorijama Croatice 3. studenoga.

TŠŠ

SANTOVO – Prve nedjelje došašća, 3. prosinca, počinju seoske adventske svečanosti. Tradicionalna trodnevna duhovna priprava santovačke župe za Božić održat će se u prvom tjednu došašća, od 4. do 6. prosinca. Duhovna priprava hrvatske zajednice sva tri dana počinje u 16:30, a ove godine vodit će je gostujući svećenik iz Vojvodine. Pola sata prije mise hrvatski vjernici imat će mogućnost za ispovijed na materinskom hrvatskom jeziku. Druge nedjelje došašća, 10. prosinca, u programu adventske svečanosti učenici Hrvatske škole izvest će pastirsku igru „Betlemari", a s adventskim pjesmama nastupit će Crkveni zbor santovačkih Hrvata.

KEČKEMET – Hrvatska samouprava grada Kečkemeta priređuje već tradicionalnu Hrvatsku večer koja će se održati 25. studenog u prostorijama Konvikta reformatskog kolegija na Trgu pijarista pod brojem 3 s početkom u 18 sati. U programu će nastupiti dušnočki KUD „Biser". Slijedi druženje na zajedničkoj večeri, a zatim na plesnoj zabavi. Za dobro raspoloženje pobrinut će se dušnočki orkestar „Zabavna industrija".

DUŠNOK – Uz potporu Programa „Mađarsko selo" od 48 271 999 forinti u tijeku je obnova školske zgrade u Dušnoku. U okviru obnove ostvarit će se izolacija i bojenje drvenih vrata i prozora na staroj školskoj zgradi. U tijeku je i obnova radijatora na školskom hodniku. U dijelu nove školske zgrade drveni prozori i vrata zamijenit će se izoliranim plastičnim. Zgrada će dobiti i novu izolaciju debljine 15 centimetara te novu žbuku. Izgradit će se i nova „pametna učionica", koja će se opremiti suvremenim informatičkim uređajima te novim namještajem. Radi sigurnosti grijanja zgrade ugradit će se dvije peći na pelete kako bi se osiguralo grijanje i u slučaju ograničavanja plinske potrošnje. Projekt će se ostvariti uz potporu Bajskog obrazovnog okruga, državnu potporu i potporu Programa „Mađarsko selo".

DUŠNOK – Na natječaju „TOP plus" Mjesna samouprava Dušnoka osvojila je potporu od 40 000 000 forinti za obnovu seoskih cesta. Tako će se obnoviti ceste u ulicama Vagóhíd i Bara koje vode do Parka za rekreaciju na Bari (duljine 316 metara). Obnova će mještanima omogućiti udobnost i sigurnost prometovanja.

SELURINC – Selurinc i Sukošan njeguju dugogodišnje prijateljske veze. Motor pokretač tih je veza Marko Győrvári kao i Hrvatska samouprava Selurinca. Nedavno su u Selurincu boravili Sukošanci. Za vrijeme njihova trodnevnog boravka u Mađarskoj domaćin Marko Győrvári organizirao im je nekoliko programa. Sudjelovali su na večeri i druženju u Selurincu, gdje su predstavili dio svoje turističke i gastronomske ponude na radost domaćina te uživali u gostoprimstvu domaćina u Anna Baru. Imali su i nastup, a za prezentaciju Sukošana u velikoj sportskoj dvorani grada Selurinca Turistička zajednica Sukošana pripremila je veliki stol s brojnim delicijama i promidžbenim materijalom.

Za tri dana Sukošanci su posjetili i razgledali središte grada Pečuha, središte Budimpešte i zgradu Mađarskog parlamenta te uživali u bazenima grada Barče na povratku kući.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Općina Sukošan

SALANTA – Hrvatska samouprava Salante uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i Vlade Mađarske obnovila je križ u salantsko-nijemetskom groblju.

(Foto: Hrvatska samouprava Salanta)

PEČUH – U Hrvatskom klubu „August Šenoa" 29. listopada otvorena je multimedijska izložba fotografija pod nazivom „Mirna reintegracija i pravo na dom". Kako doznaje Hrvatski glasnik, do ostvarenja izložbe došlo je na inicijativu Aleksandre Čeliković Cvidrak uz potporu Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, Hrvatskog memorijalnog dokumentacijskog centra Domovinskog rata, Hrvatske državne samouprave, Zajednice povratnika Osječko-baranjske županije, Zajednice povratnika hrvatskog Podunavlja, Državnog arhiva u Vukovaru i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu u povodu 25 godina mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. Autori su izložbe Branko Pek i Ana Holjevac Tuković. U sklopu izložbe prikazan je i dokumentarni film autora Branka Peka „Velikosrpska agresija na Republiku Hrvatsku". Multimedijska izložba „Pravo na dom" reprezentativni je i dokumentaristički projekt kojemu je cilj međunarodna prezentacija jedine i autentične istine i posljedica velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku.

Izložba je ostvarena u prosincu 2021. godine, a podijeljena je u sedam cjelina: 1. Velikosrpska agresija, 2. Progonstvo, 3. Uloga međunarodne zajednice u ratu u Hrvatskoj i mirna reintegracija, 4. Obnova, 5. Povratak, 6. Ratne štete i 7. Razminiranje. Svaka od tih tema dokument je za sebe, ali ima i zajedničku poveznicu koja želi prikazati posjetiteljima genezu započete ekspanzionističke srbijanske politike, kojoj se pridružila i Crna Gora, za osvajanjem tuđih teritorija pa i po cijenu totalnog uništenja, zatim posljedice takve politike – koje su prikazane s različitih aspekata, a epilog su ogromne ratne štete za koje do danas agresor nije odgovarao niti je stradalima nadoknadio bilo koji oblik ratne štete. Za izložbu su korištene fotografije brojnih autora, svjedoka vremena i tih događaja te snimke zaslona – snimke brojnih svjetskih i hrvatskih snimatelja koji su kamerama zabilježili pojedine događaje.

Izložba je osmišljena tako da s predstavljenih 110 fotografija priča nije završena, nego će se dopunjavati i po potrebi mijenjati ovisno o tome kad će se i kojoj publici predstavljati kako bi u pojedinim situacijama bila što vjerodostojnija.

Uz izložbu izdana je i monografija istoga naziva, čiji su urednici dr. Slobodan Lang i Branko Pek, kako bi ispričala priču i svijetu pokazala onu stranu istine koju velikosrpska politika desetljećima zatomljuje.

BPB

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić Blažetin (tel. +36 30 396 1852, e-adresa: *branka@croatica.hu*); NOVINARI: Stipan Balatinac (e-adresa: *balatinacz66@gmail.com*); Bernadeta Blažetin (e-adresa: *beta@croatica.hu*), Čarna Kršul (e-adresa: *carna.krsul@hotmail.com*); RAČUNALNI SLOG: Zsolt Farkas; LEKTOR: Vjekoslav Blazsetin (e-adresa: *lektor.glasnik@gmail.com*). ADRESA: 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b. (tel. +36 30 436 1146, e-adresa: *glasnik@croatica.hu*) – ZA OSNIVAČA: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Nonprofit Kft. RAVNATELJICA: Timea Šakan-Škrlin. List se širi posredstvom Mađarske pošte na osnovi pretplate na žiroračun 11600006-00000000-78637100 (Erste Bank Hungary Zrt.). Pretplata na godinu dana iznosi 10 400 Ft. Tjednik se financira iz državnog proračuna Mađarske. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Nonprofit Kft., 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b.
HU ISSN 1222-1270